

Slide 1:

Iedereen die bier brouwt loopt er wel eens tegenaan: je pakt een flesje uit de voorraad en je hebt geen idee meer wat er in zit. Of je krijgt een flesje van een andere thuisbrouwer en je weet drie weken later echt niet meer of het nu een White IPA of een Barley wine was. Dat kan nog wel eens tot verrassingen leiden. In sommige gevallen aangenaam, in andere gevallen wat minder geslaagd. En dat is precies de ontstaangeschiedenis van het etiket: het toont wat er in een fles, doos, pot of kruik zit, zodat je niet voor verrassingen komt te staan.

Slide 2:

Etiketten zijn in de loop der tijd natuurlijk wel aan verandering onderhevig geweest. Niet alleen werden er allerlei regels opgesteld, ook werd het gezien als een manier om een bepaald product (extra) in de aandacht te krijgen. De etiketten werden steeds mooier gemaakt, er werden bekroningen op het etiket gezet (dat doen we nog steeds!) en er werden nieuwe vormen etiketten geprobeerd. Inmiddels is het zelfs al zo dat hele flessen kunstig worden voorzien van een sleeve (Heineken, Omnipollo, IPA van 't IJ) of van een bijzondere afbeelding. Nieuwe brouwerijen besteden inmiddels net zoveel aandacht aan hun etiket als aan het bier zelf lijkt het wel.

Slide 3:

Er staan wel allemaal mooie plaatjes op de flessen en de schappen zien er fantastisch uit (nieuwe etiketten Uiltje), maar uiteindelijk heeft de wetgever (Den Haag en Brussel) er ook belang bij dat wat er op het etiket staat ook daadwerkelijk in het bier zit. Niet alleen om misleiding te voorkomen, maar ook in het kader van de volksgezondheid én in het kader van de belastingen die afgedragen moeten worden, de accijns.

Slide 4:

De regels

Jan heeft in eerdere presentatie al eens wat verteld over de regels voor etiketten. Daar kom ik graag nog even op terug. Op het etiket moet van de wet het volgende zijn vermeld:

- De productiepartij
- De aanduiding
- De voedingswaarde (nog niet bij bier met een hoger percentage dan 1,2 procent)
- De netto-hoeveelheid
- De houdbaarheidsdatum
- Het alcoholgehalte
- Bewaarvoorschriften of gebruiksvoorwaarden als dat nodig is
- Allergeneninformatie
- De naam of handelsnaam en het adres van de brouwerij.

Dat wat betreft de inhoud van de tekst.

Wat betreft de opmaak zijn er ook eisen gesteld. “De verplichte vermeldingen zijn zodanig op de verpakking of op het etiket afgedrukt dat ze duidelijk leesbaar zijn, met een lettergrootte met een x-hoogte als omschreven in bijlage IV bij de Verordening van 1,2 mm of meer. X-hoogte is de hoogte van de onderkastletter “x”. Bij etiketten of verpakkingen waarbij het oppervlak minder dan 80 cm² bedraagt, dient een x-hoogte van minstens 0,9 mm te worden gebruikt.”

Omdat dit makkelijker uit te leggen is met een afbeelding, het volgende:

Jan heeft de vorige keer laten zien aan de hand van een etiket van Maallust wat er allemaal ‘overbodig’ en ‘nodig’ is. Ik kopieer dit schaamteloos.

Verder zijn er nog allerlei initiatieven om extra informatie op het etiket te zetten. Dit is echter niet verplicht, maar wordt wel door de branche aangemoedigd. Het gaat om het bekende plaatje van de zwangere vrouw met het verbodsbord, het recycle logo, het nix18-logo enzovoorts. Dit soort logo’s MAG je gebruiken, maar MOET je niet gebruiken. Het is aan de brouwer zelf om te bepalen of hij / zij daar aan meewerkt.

Slide 5

Ik heb net al even de wettelijke regels besproken die gelden voor het etiket. Maar in de wereld van desktop publishing gelden nog meer regels. En die regels kunnen je een hoop geld kosten als je niet oplet. In tegenstelling tot wat veel mensen lijken te denken kun je niet zomaar een plaatje van internet downloaden en gebruiken in je ontwerp. Op veel afbeeldingen rust copyright. Hoewel je er vaak mee weg kunt komen, kan het ook zo zijn dat je plotseling een rekening krijgt van een fotograaf bijvoorbeeld. Of je even 250 euro wil betalen voor het gebruik van zijn foto. Dat geldt ook voor lettertypes. Ontwerpers hebben er veel tijd en geld in gestoken om een font te ontwikkelen. Je mag dus niet zomaar lettertypes downloaden en vervolgens gebruiken in je etiket. En waar het bij een foto gaat om een paar honderd euro kan het bij fonts in sommige gevallen oplopen tot duizenden euro’s (illustratie van prijzen op MyFonts.com)

Gelukkig zijn er oplossingen: de lettertypes in het Office-pakket (denk aan arial enzovoorts) kun je zondermeer gebruiken. Ook Google heeft gratis fonts beschikbaar (screenshot Google Fonts). En ook de website Dafont.com biedt gratis lettertypen aan, waaruit je vrijelijk kunt putten. En afbeeldingen die rechtenvrij zijn kun je ook gewoon gebruiken. Je kunt bijvoorbeeld zoeken op foto’s op Flickr die rechtenvrij zijn. Dat staat bij elke foto aangegeven. Zo voorkom je dat je plotseling een fikse factuur op de deurmat vindt.

Slide 6

Nu is het duidelijk dat niet iedereen even creatief is met etiketten. Vergelijk eens Amstel met Best Bier. Of Brouwers Pils (oude etiket). Veelal tonen ze de geschiedenis van het brouwen of de grondstoffen: een mostlepel, een graanstengel, een hopbel, een vat. Al dan niet voorzien van lauwerkransen. Vaak is de indeling van het etiket ook hetzelfde, met name bij de oudere

brouwerijen.

En natuurlijk is een etiket ook een geval van smaak: sommigen vinden etiketten lelijk, anderen vinden ze mooi. Even een selectie van wat posts van Beer Geeks op Facebook.

Slide 7

Herkenbaarheid en onderscheidendheid (cf. Molen)

Wat in ieder geval belangrijk is, is dat een etiket herkenbaar is. Zo valt een bier op in het schap of in een koelkast achter de bar. Een goed voorbeeld van een extreem herkenbaar etiket is dat van De Molen. Vrijwel iedereen die geïnteresseerd is in bier pikt de bieren van de Molen er direct uit. Of het mooi is? Daarover verschillen de meningen, maar belangrijk is dat de etiketten er altijd consequent hetzelfde uitzien. Mensen moeten immers kunnen herkennen welk brouwer welk bier heeft gemaakt.

Walhalla en Oedipus hebben inmiddels ook een slag gemaakt, evenals het Uiltje en Two Chefs Brewing (om er een paar te noemen).

Een tweede factor die van belang is, is dat etiketten onderscheidend zijn. Zoals uit de voorbeelden van Best en Amstel al blijkt kan een etiket dat teveel lijkt op dat van een ander tot verwarring leiden. En dat wil je vanzelfsprekend niet.

Slide 8

Het ontwerp. Hoe maak je dat nu precies? Er zijn een heleboel manieren om een etiket te maken, maar het kan al heel simpel met Word en een pak etiketten.

Tik simpelweg de tekst in, kies een leuk lettertype uit, doe er een plaatje bij en klaar. Druk het af op gewoon papier of loop even naar de copyshop (voor de mensen die geen printer meer hebben, zoals ik). Opplakken kan op verschillende manieren, maar de simpelste manier is misschien wel om etiketten gewoon in de volle melk te leggen en vervolgens op de fles te plakken. Een prittstift kan ook, maar dat schijnt wat minder makkelijk te verwijderen te zijn mocht je de flessen willen hergebruiken.

Wil je wat meer 'schwung' aan je etiket geven, dan wordt het al iets lastiger. Hoewel veel mensen Paint wel kennen is het in mijn ogen niet de beste manier om een etiket te maken. Het eindresultaat is over het algemeen niet heel goed te noemen. Aan de andere kant: het doel heiligt de middelen, dus ga vooral je gang. Een tussenstap is Microsoft Publisher (Windows) of Pages (Mac). Die hebben allerlei sjablonen die je kunt gebruiken om wat moois te maken.

Voor een optimaal resultaat is het desalniettemin toch beter om een iets gespecialiseerder programma te gebruiken. Het grote nadeel is echter de hoge leercurve van dit soort programma's: je kunt niet 'even' Photoshop leren, of, om het nog ingewikkelder te maken: InDesign of Illustrator.

Toch is het het proberen waard om eens wat dieper in deze programma's te duiken. Het enige nadeel is wel: de programma's kosten geld. Gratis alternatieven zijn er ook: voor Photoshop kun

je GIMP gebruiken en voor een vector-gebaseerd programma zoals Illustrator is er Inkscape. Deze twee programma's werken zowel op Windows, Mac als Linux. Het gaat wat ver om in dit kader alle programma's te bespreken waarmee je drukwerk kan maken. Het hangt er maar net vanaf hoeveel tijd je in het leren van een programma wilt steken of in hoeverre je tijd wilt steken in het creatieve proces. Hierboven heb ik wat handreikingen gedaan voor programma's.

Om voor iedereen het werk wat makkelijker te maken heb ik een aantal mallen gemaakt. Een mal in InDesign, Illustrator en Word. Die horen bij een bepaalde etiketsoort, die je gemakkelijk en voor niet al te veel geld online (of in de kantoorwinkel) kan bestellen. Zo hoef je alleen nog maar je tekst in te vullen, een plaatje toe te voegen en op Print (of Export) te klikken.

Slide 9

We kunnen over smaak natuurlijk uren praten, maar uiteindelijk is het aan jezelf hoe ver je wilt gaan en wat je mooi vindt. Mijn stelregel is dan ook: er zijn geen regels of conventies.

Vraag en antwoord